

СЕКЦІЯ 5

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 338.43

Безродна О.С.
кандидат економічних наук,
викладач кафедри державного управління,
публічного адміністрування та регіональної економіки
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ІСНУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СУСПІЛЬСТВА

IMPROVEMENT OF MECHANISMS OF STATE REGULATION OF SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF REGION ACCORDING TO THE REQUIREMENTS OF ECOLOGICAL SOCIETY

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто зміст державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів з точки зору різних дослідників. Доведено необхідність удосконалення механізмів державного регулювання соціально-економічного розвитку регіону відповідно до вимог існування екологічного суспільства. Досліджено сутність екологічного суспільства та засоби його досягнення.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток регіону, державне регулювання, екологічне суспільство, екологічна політика держави, екологічна свідомість.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрено содержание государственного регулирования социально-экономического развития регионов с точки зрения различных исследователей. Доказана необходимость совершенствования механизмов государственного регулирования социально-экономического развития региона в соответствии с требованиями экологического общества. Исследована сущность экологического общества и средства его достижения.

Ключевые слова: социально-экономическое развитие региона, государственное регулирование, экологическое общество, экологическая политика государства, экологическое сознание.

ANNOTATION

The article considers the content of state regulation of socio-economic development of regions in terms of different researchers. The necessity of improving mechanisms of state regulation of social and economic development of the regions in accordance with requirements of ecological society is proved. The essence of ecological society and the direction of its achievement are studied.

Keywords: socio-economic regional development, state regulation, ecological society, environmental state policy, environmental awareness.

Постановка проблеми. Забезпечення ефективного управління соціально-економічним розвитком регіонів з урахуванням існуючих гострих сучасних проблем просторової розбалансованості національної економіки України та посилення соціального напруження є одним із основних завдань державного менеджменту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання державної регіональної політики висвітлено в роботах таких вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, як Е. Ашикова, С. Бандур, Л. Бондаренко, В. Воротін, В. Дорофійенко, В. Занфіров, Т. Заяц, О. Іваницька, В. Ільяшенко, М. Корецький, О. Лебединська, М. Пашкевич, В. Прохорова, П. Самуельсон, А. Сміт, В. Столяров, В. Терон, І. Фішер, Д. Хікс, О. Царенко, У. Шарп, С. Шкарлет та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на ґрунтовні доробки у сфері державного управління соціально-екологічним розвитком регіонів, залишається коло питань, які в сучасних умовах набувають найбільшої актуальності та потребують більш поглибленого дослідження. Одним із таких актуальних аспектів є визначення напрямів удосконалення державного регулювання соціально-економічного розвитку регіону.

Метою статті є дослідження особливостей екологічного суспільства та засобів його досягнення з метою удосконалення механізмів державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Варто звернути увагу, що необхідність удосконалення державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів України в більшій мірі обумовлена такими негативними факторами [1; 2, с. 88]: зростанням диспропорцій у розвитку регіонів; неспроможністю більшості регіонів самостійно вирішувати свої соціально-економічні проблеми; неефективним використанням спрямованих на розвиток фінансових та матеріальних ресурсів; обмеженістю повноважень регіональних органів влади щодо регулювання процесів раціонального використання ресурсів та створення умов для під-

вищення якості життя населення; структурною розбалансованістю та структурною невідповідністю економіки регіону стратегічним напрямом його розвитку; появою та невирішеністю різних екологічних та природних регіональних проблем; відсталістю та депресивністю прикордонних регіонів.

О. Лебединська [3, с. 153] також зазначає, що забезпечення рівних умов функціонування соціально-економічних комплексів регіонів України вимагає цілеспрямованих дій з боку держави шляхом регулювання розвитку регіонів та сприяння окремим регіонам, використання особливостей їх природного, виробничого і ресурсного потенціалу.

Слід зазначити, що в науковій літературі [1-6] державне регулювання соціально-економічного розвитку регіону висвітлюється з різних позицій, акцентуючи увагу на тих або інших його аспектах (табл. 1).

Узагальнюючи подані у таблиці 1 деякі існуючі точки зору дослідників у сфері державного управління щодо змісту регулювання соціально-економічного розвитку регіонів, можна зробити висновок, що кожне із представлених визначень розглянутого поняття підкреслює різного характеру соціальні та економічні ефекти, що уможлиблюється досягнути шляхом реалізації регіональної політики на державному рівні, в тому числі: поліпшення соціального забезпечення і соціального захисту населення з метою підвищення його рівня життя [4]; збільшення національного багатства країни [6]; покращання якості та підвищення рівня життя населення [3, с. 153]; вирішення нагальних регіональних проблем та запобігання виникненню інших [2, с. 88]. Слід звернути увагу, що досягнення представлених цілей уможлиблюється лише за умови створення системи ефективних механізмів реалізації державної регіональної політики та визначення напрямів їх удосконалення відповідно до існуючих умов та особливостей розвитку регіонів.

Питанням формування та удосконалення механізмів державного управління присвячено достатньо велику кількість наукових праць вітчизняних науковців, серед яких А. Гнатенко [7], В. Ковальчук [5], М. Куйбіда [1], О. Лебединська [3], М. Мироненко [8], В. Прохорова [9], Н. Салатюк [10] та ін.

Так, М. Куйбіда [1] розглядає теоретичні аспекти використання економічних механізмів регулювання регіонального розвитку на державному рівні, серед яких основними є: бюджетне вирівнювання, загальнодержавні субвенції та програми соціально-економічного розвитку окремого регіону чи території.

В. Ковальчук [5] досліджує зміст державного механізму управління в Україні, який автор розглядає як складний (комплексний), що включає декілька самостійних механізмів, кожен з яких здатен певним чином впливати на об'єкти управління. До такого механізму, окрім інструментів впливу на об'єкт управління, належать також методи, важелі, політика, відповідне правове, нормативне та інформаційне забезпечення. Звідси, на думку автора [5], виходить, що управлінський механізм держави можна розглядати як сукупність різноманітних економічних важелів і стимулів, що створюють певну зацікавленість у вирішенні регіональних завдань. Крім того, він не тільки включає в себе організаційно-економічні, а й соціально-правові методи управління, психологічні та етичні, які звернені насамперед до людини і впливають на її діяльність.

В. Прохорова [9, с. 74], узагальнюючи сучасні погляди на поняття «механізм державного регулювання розвитку регіону», зазначає, що він є сукупністю концептуальних підходів до формування форм і методів, націлених на вироблення стратегії, тактики, варіантів і сценаріїв, вибір системи показників, що відбивають результативність функціонування регіону, динамічність його розвитку, а правовий аспект дії

Таблиця 1

**Сутність державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів
з точки зору різних дослідників**

Дослідник	Визначення
В. Занфіров [4]	Є засобом впливу держави на розвиток окремих галузей економіки, поліпшення соціального забезпечення і соціального захисту населення з метою підвищення його рівня життя.
М. Куйбіда [1]	Це сукупність організаційно-правових та економічних заходів, які здійснюються державою у сфері регіонального розвитку країни відповідно до її поточних і стратегічних цілей.
Т. Павлова [6]	Головною метою державної регіональної економічної політики є збільшення національного багатства країни на основі ефективного використання природно-ресурсного, трудового і науково-технічного потенціалу регіонів, раціоналізації систем розселення та досягнення внутрішньорегіональної збалансованості.
О. Лебединська [3, с. 153]	Передбачає організовані системні дії щодо забезпечення сталого і збалансованого функціонування регіональних систем, що мають на меті покращання якості та підвищення рівня життя населення.
В. Ковальчук [5]	Суть державного регулювання полягає в тому, що використовуючи різні форми (цінові та нецінові) та методи (прямі і непрямі), держава проводить регіональну політику, сприяє становленню та розвитку соціально-економічних процесів.
Г. Шумська [2, с. 88]	Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів, яке має проявлятися у виваженій регіональній економічній політиці, повинно бути спрямоване на вирішення нагальних регіональних проблем та запобігання виникненню інших.

механізму пов'язаний з чинними законодавчими і нормативними актами, регулюючими різні сторони життєдіяльності суспільства і держави, що формують при цьому правове поле різних перетворень економіки регіону і країни в цілому.

В [10] серед основних елементів механізму державного регулювання визначено: законодавчо-нормативну базу; бюджетно-фінансове регулювання регіонального розвитку та селективну підтримку окремих регіонів з боку держави; реалізацію державних регіональних програм, а також індикативних прогнозів і місцевих програм соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних утворень; створення та розвиток спеціальних (вільних) економічних зон у певних регіонах; розвиток міжрегіонального та прикордонного співробітництва.

А. Гнатенко [7, с. 103] визначає напрями удосконалення механізму державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів України, серед яких: удосконалення чинної нормативно-правової бази державної регіональної політики; прискорення процедури укладання угод щодо регіонального розвитку та забезпечення їх прозорості; подолання невизначеності статусу та інертності центральних органів виконавчої влади щодо підготовки та укладання угод; подолання шаблонного використання розробниками стратегій регіонального розвитку відповідних методичних рекомендацій Міністерства економіки України; скорочення дотацій місцевим бюджетам і забезпечення їх самодостатності.

На думку автора [7, с. 104], вирішити наявні проблеми державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів допоможе запровадження інноваційних підходів до регіонального розвитку. Інноваційні підходи до регіонального розвитку, налагодження ефективного діалогу на рівні «держава – регіон – громада» дозволять «розблокувати» процеси соціально-економічного зростання на регіональному рівні – основи досягнення динамічного, збалансованого розвитку регіонів та зростання добробуту громадян України.

Не можна не погодитися із думкою, викладеною в [3, с. 155], відносно існування проблем регулювання розвитку регіону, зумовлених складним взаємопроникненням природних, просторових, економічних, політичних і соціальних суперечностей, що пов'язано зі значною неоднорідністю територій країни та великою поліструктурністю територіальної організації влади. При цьому, як зазначено в [10], серед існуючих проблем регіонального розвитку доцільно акцентувати увагу на низькій ефективності державного механізму екологічного регулювання, що обумовлено невідповідністю між нагальними потребами еколого-економічного розвитку країни і недосконалістю сучасних інструментів, методів і форм управління охо-

роною навколишнього природного середовища та відсутністю дієвих економічних стимулів до раціонального природокористування. Виходячи з цього, питання, пов'язані з удосконаленням механізмів державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів України з урахуванням стану навколишнього середовища та заходів природоохоронної політики набувають актуальності у сучасних умовах. Так, в науковій літературі [11-13] представлено наступні точки зору щодо цієї проблематики:

- в умовах розвитку сучасного державотворення зростає роль держави у формуванні екологічної політики, серед головних завдань якої є стабілізація і поліпшення екологічного стану території країни шляхом реалізації державної екологічної політики за інтегрованим підходом соціально-економічного розвитку України для забезпечення переходу до сталого розвитку економіки та впровадження екологічно збалансованої системи природокористування [11];

- для забезпечення всебічного врахування соціальних, економічних та екологічних інтересів суспільства необхідною є екологічна політика держави, яка реалізується перш за все через систему екологічного управління [12, с.72];

- перехідний період структурного реформування національної економіки на засадах сталого розвитку та принципах «зеленого» курсу спонукає до перегляду існуючої парадигми соціально-економічного розвитку з урахуванням ресурсно-екологічних обмежень, формування нового теоретичного та методологічного забезпечення екологоорієнтованого розвитку України [13, с. 412].

Варто зазначити, що необхідність врахування та посилення екологічної складової в механізмі державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів відображено й в Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року, в якій визначено, що одним із принципів, на яких базується національна екологічна політика є рівності трьох складових розвитку держави (економічної, екологічної, соціальної), що зумовлює орієнтування на пріоритети сталого розвитку, врахування екологічних наслідків під час прийняття рішень соціально-економічного характеру.

В цілому, як зазначено в [14], глобальна загроза життю сучасної цивілізації, що викликана науково-технічним прогресом, призвела до появи екологічно орієнтованих установок в суспільстві, до осмислення соціальних причин екологічної кризи, до пошуку шляхів виходу їх нього.

Таким чином, можна зробити висновок, що удосконалення механізмів державного регулювання соціально-економічного розвитку регіону необхідно здійснювати відповідно до вимог існування екологічного суспільства, екологічність в якому стає іманентною властивістю культури, критерієм соціально-економічного та науково-технічного розвитку, та яке орієтова-

не на підвищення рівня і якості життя людей і відображає найбільш значущу віху соціального розвитку [15, с. 420]. Також у [15, с. 418] зауважено, що важливим методологічним принципом «екологічного суспільства» є визнання так званого екологічного дефіциту. З точки зору автора [15, с. 418] поняття екологічного дефіциту тісно пов'язано з принципом меж зростання, згідно з яким людям слід орієнтуватися на якісь кінцеві межі запасів сировини, продовольства і т.д., обумовлені обмеженістю можливостей Землі.

На думку О. Варго [16, с. 12], досить повно поняття «екологічне суспільство» розглянуто в роботах А. Урсула, для якого екологічність стає критерієм, структуроутворюючим принципом соціальної діяльності і соціального розвитку. В свою чергу теорії модернізації індустріального суспільства, перегляд принципів суспільного і промислового розвитку обґрунтовано в роботах Д. Белла, Р. Бара, К. Клауса, Ф. Сіндбаха, У. Ульріха та ін.

Досліджуючи теоретичні аспекти розвитку екологічного суспільства як одного із шляхів досягнення соціокультурної стійкості, російський дослідник В. Гнатюк [15, с. 416] робить висновок, що витоки теорії «екологічного суспільства» сягають до робіт англійського соціаліста А. Пенті, який вперше ввів у вживання термін «постіндустріалізм», і американського економіста Р. Борсоді.

Як зазначено у [14], в основі формування екологічного суспільства лежить концепція сталого коеволюційного розвитку, розумне поєднання соціальних, економічних та екологічних інтересів особистості і суспільства, що є основою формується екогуманітарної парадигми XXI століття.

В цілому процес формування екологічного суспільства є достатньо складним і залежить від багатьох факторів. Так, наприклад, у роботі [16, с. 17] розглянуто засоби для досягнення екологічного суспільства, найбільш значущі з яких подано на рисунку 1.

Слід зазначити, що представлені на рисунку 1 засоби досягнення екологічного суспільства мають свої особливості, а їх аналіз дозволить сформулювати уявлення щодо його розвитку в Україні. Так, наприклад, державна екологічна політика являє собою складову політики держави, що відображає сукупність її цілей і завдань у сфері екології, які формуються політичною системою держави відповідно до її соціального призначення і реалізуються нею за допомогою певних механізмів [11].

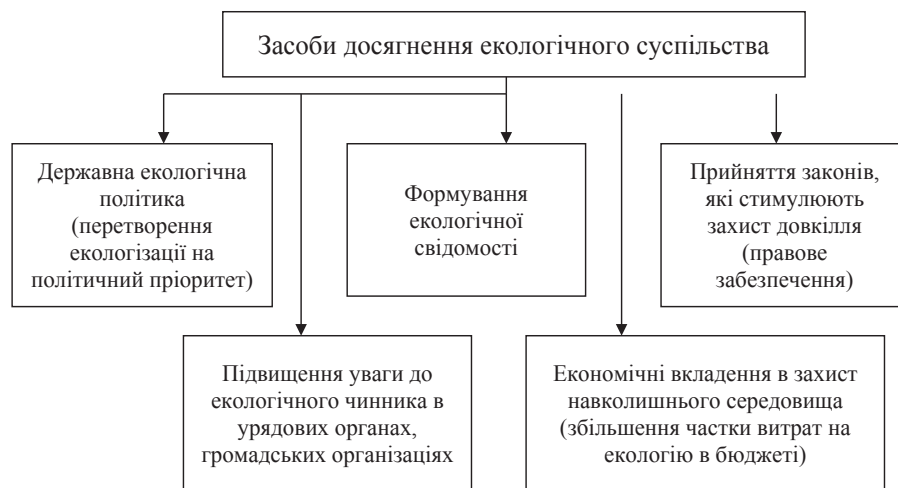

Рис. 1. Засоби досягнення екологічного суспільства

Систематизовано автором на основі [16, с. 17]

Як зазначає О. Заржицький [17, с. 9] у своїй монографічній праці, присвяченій проблемам правового забезпечення екологічної політики України, основною її ціллю є покращення якості життя за умови оптимального використання та відтворення природних ресурсів. В цілому на його думку, екологічна політика покликана узгодити соціальні та екологічні завдання суспільства як основу вирішення проблеми глобальної екологічної кризи. Проте, як стверджує дослідник [18, с. 30], екологічна політика дієва тільки тоді, коли вона спирається на комплекс взаємопов'язаних інструментів та інтегрована у загальну систему державного регулювання. З точки зору дослідника [18, с. 30], на особливу увагу заслуговує інтеграція обов'язкових інструментів екополітики з добровільними, серед яких мито на імпорт уживаних товарів, штрафи за екопорушення, екологічний акцизний збір, екологічна реклама, екологічні субсидії, авансово-компенсаційні інструменти екополітики, аукціонна торгівля дозволами на забруднення довкілля.

Автор [1, с. 9] акцентує увагу, що державне регулювання передбачає здійснення комплексних заходів у сфері екологічної політики з метою їх упорядкування, встановлення загальних норм і правил суспільної поведінки для охорони живої і неживої природи навколишнього середовища, захисту здоров'я та життя населення, організації та підтримування раціонального використання і відтворення природних ресурсів.

Слід зазначити, що лише держава визначає допустимі форми використання природоохоронного потенціалу на основі планування, стимулювання та контролю [12, с. 72]. Так, за результатами звітування Держекоінспекції України [19] у 2013 році її територіальними органами на об'єктах державного нагляду (контролю) у частині додержання вимог природоохоронного законодавства проведено 91 тис. перевірок (з них планових – 58 тис. та позапланових – 33 тис.), що на 1,5% більше від кількості пере-

вірок, проведених за 2012 рік. За результатами виявлених порушень складено 86661 протоколів про адміністративні правопорушення, збільшення на 8%. В цілому варто зазначити, що динаміка цих статистичних даних засвідчує, що державний нагляд в сфері природоохоронної діяльності реалізується на постійній основі та спрямований на забезпечення захисту навколишнього природного середовища й збереження генофонду, екологічного правопорядку та екологічної безпеки.

Ж. Поплавська [18, с. 27] та Н. Салатюк [10] роблять висновок, що важливим напрямом екологічної політики в Україні має бути застосування економічних інструментів, серед яких: страхування, санкції, сертифікати, компенсаційні виплати реципієнтам, цінове програмування/ регулювання/стимулювання, податки, кредити та позики, субсидії (дотації, гранти).

Необхідність формування екологічної свідомості у дисертаційному дослідженні О. Варго [16, с. 8] розглядається як один із значних кроків до формування екологічного суспільства. Аналогічної думки дотримується В. Гнатюк [15, с. 420], в роботі якого зазначено, що екологічна свідомість – це не тільки свідомість людини, що виходить з екологічних імперативів, але і його корінна перебудова, від здобуття екологічної грамотності до екологічної культури всього суспільства. Екологічну свідомість також можна визначити як сукупність знань, уявлень людини про її взаємозв'язки та взаємодію зі світом природи, в результаті чого відбувається усвідомлення людиною себе як її частини [20]. Дослідники [20] також як і В. Гнатюк [15, с. 420] звертають увагу, що в процесі виконання своїх функцій екологічна свідомість веде до формування у людини екологічної культури, яка включає екологічні знання, зацікавленість у природоохоронній діяльності, компетентне її здійснення, багатство морально-естетичних почуттів, емоцій, переживань.

На думку Ю. Ігнатенко [21], низький рівень екологічної культури суспільства, формування якої визнано одним із пріоритетних напрямів діяльності держави в екологічній сфері, найважливішим фактором забезпечення екологічної безпеки та сталого розвитку країни, є однією із основних причин погіршення екологічної ситуації в країні і виснаження її природних ресурсів. Також у роботі [21] зазначено, що важливе значення у процесі розвитку екологічної культури, яка є основою екологічної свідомості, відіграють екологічна освіта і виховання, що орієнтовані на цілеспрямоване формування на всіх етапах життя глибоких і міцних екологічних знань.

Також не можна не погодитись, що екологічна свідомість тісно пов'язана із екологічним патріотизмом, під яким В. Костицьким [22] запропоновано розуміти систему правових, економічних, соціальних і моральних імперативів та інтересів, а також ціннісних установок грома-

дянського суспільства, спрямованих на захист товарного ринку від еколого-небезпечних товарів, національної економіки – від еколого-небезпечних виробництв та переважання у структурі експорту сировини, природних ресурсів – від нерационального використання довкілля у цілому – від розміщення еколого-небезпечних відходів та транскордонних забруднень.

Таким чином, формування екологічної культури, розвиток екологічної освіти та екологічного патріотизму є важливими засобами досягнення екологічної свідомості.

Слід зазначити, що останніми роками в Україні прискорився процес екологізації суспільної свідомості, а саме: зростає екологічна активність населення, підвищується популярність Партії «зелених», набирають силу масові громадські екологічні рухи. Різні політичні партії зараховують природоохоронні дії до своїх передвиборних платформ. Уже сьогодні зрозуміло, що майже всі соціально-економічні і політичні структури найближчими десятиліттями так чи інакше торкатимуться екологічної сфери. Саме тому до важливих ознак «цивілізованої» держави можна додати ще одну, а саме: соціальна й демократична правова держава має стати також і екологічною державою [23].

О. Улютіна [24] у своєму дисертаційному дослідженні, присвяченому адміністративно-правовим засадам охорони навколишнього природного середовища та природокористування, робить висновок, що на сьогодні в Україні сформовано комплексну регуляторну базу охорони навколишнього природного середовища – екологічне законодавство нараховує понад дві сотні законів, підзаконних актів та близько трьохсот цільових державних програм, які виконуються різними урядовими структурами та слугують інструментом реалізації національних стратегій. При цьому велика кількість законів, указів Президента та урядових рішень було прийнято у період з 1996 до 2000 рр. Так, у 1998 році Постановою Верховної Ради України № 188/98-ВР було затверджено «Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» [25]. Створення ефективної державної системи охорони довкілля і раціонального використання природних ресурсів України має на меті: формування і впровадження державної політики в галузі охорони довкілля і раціонального використання природних ресурсів; створення наукового і технічного потенціалу в природоохоронній діяльності; створення умов для ефективної дії правового забезпечення політики екологічної та ядерної безпеки; вирішення питань підготовки кадрів для забезпечення природоохоронної діяльності та здійснення політики регулювання екологічної та ядерної безпеки.

За порушення законодавства у сфері регулювання природоохоронної діяльності за даними Держекоінспекції України [19] до ад-

міністративної відповідальності у 2013 році притягнуто 76716 порушників на загальну суму 17,3 млн гривень, з яких до Державного бюджету України стягнуто 15,9 млн гривень, тобто 92%. Показники накладення та стягнення штрафних санкцій за 2013 рік у порівнянні з показниками 2012 року збільшилися на 6% та 9% відповідно.

У свою чергу, в 2013 році економічні вкладення в захист навколишнього середовища, що відображені у звіті про фінансові результати виконання державного бюджету України [26], а саме видатки на охорону навколишнього природного середовища становили 4,5 млрд грн. Темп приросту за даною статтею видатків у порівнянні з 2012 роком становив 109,76% (видатки на охорону навколишнього природного середовища в 2012 році – 4,1 млрд грн).

Таким чином, розглянувши основні засоби досягнення екологічного суспільства, не можна не погодитися із думкою, викладеною у [16] щодо необхідності функціонування єдиної системи людина-суспільство-природа, що реалізується за допомогою дієвих механізмів державної екологічної політики та громадського регулювання, механізму екологізації суспільної свідомості, формування екологічної культури та екологічної освіти. До того ж щорічне зростання видаткової частини державного бюджету, що спрямовується на охорону довкілля, поступове розширення й удосконалення законодавства в даній сфері та посилення контролю за його виконанням, свідчать про зацікавленість держави у розвитку екологічного суспільства в Україні.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що інтегроване використання механізмів державного регулювання соціальної, економічної та екологічної сфер розвитку регіону повинно бути відображено у стратегічних пріоритетах на національному рівні, що дозволить вирішувати проблеми не тільки соціально-економічного характеру, уникати структурні деформації розвитку народного господарства, сформувавши умови для збереження генофонду народу України, але й сприятиме розвитку природоохоронної діяльності та відновлення доквілля за рахунок екологоорієнтованого управління. Розвиток екологічного суспільства, що набуває актуальності у сучасних умовах та в основі якого покладено екологічну свідомість, екологічну культуру, освіту, виховання, просвітництво та патріотизм, у свою чергу також є неможливим без використання ефективних економічних інструментів державного регулювання, що й свідчить про взаємозв'язок відповідних сфер розвитку регіону.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Куйбіда М. Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів / М. Куйбіда, К. Черніцина // Демократичне врядування. – 2010. – Вип.5. – С. 35-45.
2. Шумська Г.М. Проблеми державного регулювання регіонального соціально-економічного розвитку України / Г.М. Шумська // Управління розвитком. – 2012. – № 8. – С. 88-89.
3. Лебединська О. Державне регулювання розвитку регіону: проблеми та перспективи / О. Лебединська, І. Валентюк // Вісник національної академії державного управління при Президенті України. – 2010. – № 3. – С. 151-156.
4. Занфіров В.А. Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіону : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / В.А. Занфіров ; Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. – К., 2006. – 20 с.
5. Ковальчук В.Г. Удосконалення механізму державного управління сталим розвитком регіону / В.Г. Ковальчук // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2013. – Вип. 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2013-01%289%29/13kvsgr.pdf>.
6. Павлова Т.В. Напрями і механізми державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів / Т.В. Павлова // Управлінські аспекти підвищення національної конкурентоспроможності : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (Сімферополь-Ялта, 17-19 жовтня 2008). – Сімферополь : Кримський інститут бізнесу, 2008. – С. 244-250.
7. Гнатенко А.І. Напрями вдосконалення механізму державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів України / А.І. Гнатенко // Управління розвитком. – 2012. – № 8. – С. 103-104.
8. Мироненко М. Теоретичні основи управління розвитком регіону / М. Мироненко // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2011. – Вип. 1(8). – С. 204-207.
9. Прохорова В.В. Механізм державного регулювання розвитку регіону / В.В. Прохорова // Экономика и управление. – 2012. – № 4. – С. 72-77.
10. Салатюк Н.М. Зарубіжний досвід регулювання природокористування та охорони навколишнього середовища / Н.М. Салатюк // Наукові праці НУХТ. – 2010. – № 36. – С. 210-214.
11. Ашикова Е.І. Механізми реалізації державної екологічної політики на регіональному рівні : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління / Е.І. Ашикова – Івано-Франківськ, 2014. – 20 с.
12. Олефіренко О.В. Концептуальні основи екологічного управління в Україні / О.В. Олефіренко // Актуальні проблеми державного управління. – 2014. – № 1(45). – С. 72-79.
13. Хумарова Н.І. Наукові засади екологоорієнтованого прогностування розвитку національної економіки / Н.І. Хумарова // Економічні інновації. – 2014. – № 57. – С. 412-421.
14. Калининкова М.В. Образование в процессе формирования экологического общества: социологический подход : автореферат дис. ... на соиск. учен. степен. д-ра. соц. наук : 22.00.01 – теория, методология и история социологии / М.В. Калининкова. – Саратов, 2003.
15. Гнатюк В.С. Экологическое общество как один из путей достижения социокультурной устойчивости / В.С. Гнатюк // Вестник МГТУ. – 2010. – № 2. – Т. 13. – С. 416-424.
16. Варго О.М. Екологічна свідомість як умова становлення екологічного суспільства : автореф. дис. ... канд. філ. наук : 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / О.М. Варго ; Харківський національний автомобільно-дорожній університет. – Х., 2006. – 20 с.
17. Заржицький О.С. Актуальні проблеми правового забезпечення екологічної політики України (теоретичні аспекти) : монографія / О.С. Заржицький. – Д. : Національний гірничий університет, 2012. – 200 с.
18. Поплавська Ж. Економічні аспекти екологізації / Ж. По-

- плавська, В.Поплавський // Вісник НАН України. – 2005. – № 10. – С. 26-34.
19. Офіційний сайт Державної екологічної інспекції України / Результати здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dei.gov.ua/menuu-3/2011-12-19-07-30-27/2013/1648-rezultaty-2013.html>.
20. Кравченко М.С. Екологічна етика і психологія людини / М.С. Кравченко, М.В. Костицький. – Львів : Світ, 1991. – 104 с.
21. Игнатенко Ю.В. Экологическое образование как основа экологической культуры общества / Ю.В. Игнатенко, С.М. Лекомцева, Т.А. Бадьина [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.science forum.ru/2014/pdf/1035.pdf>.
22. Костицький В.В. Економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища: теорія та практика [Текст] : автореф. дис. ... д-ра юрид. Наук : 12.00.06 / В.В. Костицький ; НАН України, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2004. – 52 с.
23. Юрченко Л.І. Екологічна політика як врахування складних взаємин екологічної культури й екологічної безпеки / Л.І. Юрченко // Мультиверсум. Філософський альманах : зб. наук. пр. – К., 2008. – Вип. 70. – С. 192-200.
24. Улютіна О.А. Адміністративно-правові засади охорони навколишнього природного середовища та природокористування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / О.А. Улютіна ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К., 2011. – 19 с.
25. Постанова Верховної Ради України № 188/98-ВР «Про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/188/98-%D0%B2%D1%80>.
26. Офіційний сайт Міністерства фінансів України / Моніторинг виконання державного бюджету України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=51703.